

L'antic flanc oest de la muralla de Vinaròs

Un dels elements defensius més importants del primitiu Vinaròs, és l'antiga muralla que acordonava el seu vell perímetre urbà. Així, des de la seua fundació oficial durant 1241, basant-se possiblement en una planificació d'un *cardus-decumanus*, s'aniria perllongant una superfície de morfologia rectangular, que donaria en el seu flanc de ponent, un dels dos principals accessos a l'interior del recinte medieval.

Hem de pensar que en un primer moment, Vinaròs disposaria de dos portals, que històricament tenim ben documentats, el de “avall” que mirava cap al mar, i un d'oposat, que naixia en la part oest, i que es coneixia com de “amunt”.

És obvi entendre que davant d'una superfície urbanísticament tancada, els mínims canvis d'àmbit demogràfic, alterarien el seu aspecte, de manera que aquesta haguera d'obrir-se o tancar-se.

En aqueix sentit, els portals d'accés eren dues construccions d'enorme importància, ja que des d'elles, es controlava el flux de persones que quotidianament eixien o accedien a la vila.

A més, aquests guardaven altres funcionalitats, com per exemple, la defensiva, ja que solien reforçar-se en la seua part superior amb canons o soldats, així com fins i tot, arribar a ser pràctics en moments de fortes pluges i inundacions, ja que les enormes portes en tancar-se, permetien que l'aigua no envaïra els habitatges interiors. Per aquest motiu, en molts enclavaments costaners com el nostre que es trobaven exposats a aquest tipus de riscos naturals, aquestes estructures jugaven un paper molt important.

La ubicació geogràfica de la plaça Parroquial en el flanc oest de la muralla, ha fet que en ella es registren els successius avanços que patiria al llarg de la seua història Vinaròs, ja que la seua part de Llevant, es veu limitada pel mar, d'ací, que no siga un fet casual que després de les recents obres dutes a terme en aquest punt de la població, isqueren a la superfície dos vestigis arquitectònics de diferents èpoques, que en realitat ens mostren l'evidència física d'aqueix procés de creixement, pel qual va passar aqueixa xicoteta alqueria de mig centenar de famílies repobladores en 1241, fins als més de 30.000 habitants amb els quals compta en el present.

Respecte a les modestes construccions que han aflorat recentment (amb motiu de les obres que s'han produït en el lloc), ambdues tenen el seu origen en una sèrie de canvis soci-polítics i demogràfics, que van obligar a estendre la població més enllà d'un àrea que abans es trobava exempta de la influència urbana.

Comencem amb el primer sistema emmurallat, i que òbviament denominem com a Medieval. Al principi podem pensar que després de la instal·lació de 1241, s'aniria alçant un modest mur primari, que poc temps després quedaria relegat, per un llenç amb més perspectives de futur, i que la gran majoria de la gent reconeix com la muralla medieval que va tenir Vinaròs. La informació gràfica que disposem d'aquesta és bastant escassa, destacant una il·lustració de l'any 1315, on amb motiu de la visita de F. de Paholac, es representa la nostra població emmurallada així com amb les seues respectives torres en els seus vèrtexs. Entorn d'aquesta qüestió, és possible que les restes de maçoneria que han eixit a l'altura de l'àrea que comprenen la farmàcia i l'òptica de la plaça Parroquial, correspongueren a aquesta trama de l'època.

Més endavant, uns quants segles més tard, Vinaròs comença a patir un increment demogràfic, possibilitat segurament, amb motiu de la tranquil·litat que brinda l'absència de riscos biològics, tal com ho va poder ser la devastadora pesta negra. Per açò, el nostre poble pren un respir, que es complementa amb la seua consolidació econòmica com a àrea de relativa importància portuària. Tots dos factors, en el seu conjunt faran que Vinaròs comence a experimentar un desenvolupament urbà, que tindrà els seus inicis amb l'arribada del Renaixement.

En aquest sentit, el boom demogràfic del segle XVI es reflecteix clarament en altres circumstàncies, com per exemple, quan la primitiva església gòtica amb la que disposava la població des del segle XIII, es queda xicoteta. Motiu pel qual és necessari alçar una nova, que posseïska una major envergadura, davant les perspectives de futur que es preveïen en la vila. Aquest avanç urbanístic, que servia per a descongestionar el flanc oest, es va traduir en el desplaçament de la trama anterior uns quants metres més cap a davant, per aquest motiu s'erigira un nou accés, que avançant la muralla amb el seu nou portal, pogueren ser casualment, els vestigis de les altres restes de maçoneria apareguts, i que s'emplacen en la zona que dona entrada a la plaça Parroquial.

Hem de pensar que durant aquesta reforma post-medieval, s'aprofitaria al màxim la zona que ocuparia l'església Arxiprestal, de manera que no és un fet desgavellat, plantejar-se que les obres del llenç de muralla es produïren al voltant de l'etapa en la qual ho fa l'edifici més representatiu de l'antiga població, ja que existiria una planificació prèvia, que pretendria allargar fins a aqueix lloc els límits de la vila.

En aquest sentit, observem com és a partir d'aquest moment, quan la demografia vinarossenca experimenta un creixement destacat, passant dels poc més de cinc-cents habitants a la fi del segle XV, fins als més de 2.000 que hi havia a principis del segle XVII.

Només com a exemple, l'historiador Borràs Jarque, ja ens

parla en el seu primer tom del llibre *Historia de Vinaròs*, sobre les obres de reforma de la muralla, ocorregudes durant la segona meitat del segle XVI (al voltant de l'any 1560), així com posteriorment, amb les actuacions ocorregudes pel desenvolupament de guerra dels Segadors (a partir de 1640), i entre les quals destacava la labor de reforçar el portal de “amunt”.

David Gómez Mora